

Zápis z pracovného seminára zainteresovaných aktérov Agendy 2030 k téme: Eliminácia chudoby a sociálna inklúzia

Dátum strenutia: Bratislava 12. apríla, 2018

Prítomní: Valéria Bankóová, Emília Baštová, Daniel Blaško, Terézia Biľasová, Soňa Gáborčíková, Anna Galovičová, Andrea Hagovská, Tomáš Horváth, Zuzana Hradská Lacová, Erich Hulman, Katarína Hulmanová, Ingrid Huňavá, Adriána Jančulová, Vladimír Jurík, Martin Kinčeš, Zuzana Kováčsová, Matúš Letko, Maria Machajdíkova, Karolína Miková, Michaela Nebusová, Laco Oravec, Geraldína Palovčíková, Sandra Salamonová, Magdaléna Šimková, Dana Šimová, Bohdan Smieška, Stanislav Trnovec, Anna Tušimová, Anna Verešová, Adriana Vlasatá, Miroslava Žilinská

Cieľ strenutia: Validovať/ podrobiť oponentúre návrh priorít implementácie Agendy 2030 pre Slovensko [1] a vytvoriť podklad pre rozhodovanie Rady vlády pre Agendu 2030 pre udržateľný rozvoj.

Program:

13:00 – 14:50

Predstavenie implementačného rámca Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj

Sandra Salamonová, Odbor koordinácie Agendy 2030 (prezentácia v prílohe)

Informácia o participačnom procese

Bohdan Smieška, facilitátor PDCS, o. z. (prezentácia v prílohe)

Predstavenie návrhu prioritných tém implementácie Agendy 2030 pre Slovensko

Dana Šimová, konzultantka (prezentácia v prílohe)

Diskusia k navrhnutým prioritným témam – návrh zmien a doplnení, prípadne návrh horizontálnych princípov

Bližšie predstavenie témy Eliminácia chudoby a sociálna inklúzia, Laco Oravec,
expert k téme (prezentácia v prílohe)

15:10 – 17:00

Diskusia – pripomienkovanie zarámkovania témy a návrh zmien a doplnení k téme Eliminácia chudoby a sociálna inklúzia

Sumarizácia záverov, dohody o ďalších krokoch

Záver

Hlavné pripomienky a návrhy k celkovému dokumentu:

Zaznela požiadavka na doplnenie vízie Slovenska v roku 2030 do dokumentu.

V rámci návrhu horizontálnych priorít zaznel návrh na **preformulovanie prístupnosti** (dosiahnuteľnosti, dostupnosti - objektov, tovarov aj služieb) **na rovnosť príležitostí**. Vo viacerých tematických diskusiách zaznela požiadavka od predstaviteľa Národnej rady občanov so zdravotným postihnutím v SR na špecifické pomenovanie *princípu prístupnosti* a návrh takéhoto preformulovania jeho významu sa mu nejavil ako dostatočne výstižný a špecifický.

Ďalším návrhom na doplnenie horizontálnych priorít (či princípov) bolo zameranie na rozvoj komunit v zmysle posilnenia miestnych riešení zameraných na využitie miestnych zdrojov (najmä ak to vypadne z témy **Udržateľné sídla a krajina v kontexte zmeny klímy**).

Zaznelo upozornenie na opomínanie **neplatenj práce rodinných príslušníkov** napr. rodinných opatrovateľov (v legislatíve chýba úprava, ktorá by uznávala ich prácu) ako aj prácu rodinných príslušníkov pri výchove detí. Táto téma má špecifický význam pri mnohopočetných rodinách, ktoré sú ohrozené chudobou, a často majú problém finančne zabezpečiť vzdelávanie detí. Tiež zaznel návrh venovať sa špecificky **téme rodinnej politiky**, ktorá presahuje rámec sociálnej politiky.

Zaznelo odporúčanie pomenovať míľniky ďalšieho procesu tvorby stratégie, t.j. dokumentu, ktorý by mal ďalej rozpracovávať národné priority implementácie Agendy 2030 do strategického dokumentu so špecifickými cieľmi, opatreniami a rozpočtami. Účastník tiež upozornil na potrebu priebežnej aktualizácie dokumentu.

K téme **Udržateľný ekonomický rast pri starnúcej populácii a v meniacom sa globálnom prostredí** zaznel návrh na zmenu formulácie štvrtej odrážky "*Zabezpečenie fiškálnej udržateľnosti. Generovanie verejných príjmov na udržanie sociálnych služieb štátu pri starnutí populácie*" zameniť sociálne služby na verejné služby.

K národnej priorite **Vzdelanie pre udržateľný rozvoj** bola jedným z účastníkov artikulovaná pripomienka v súvislosti s **postavením učiteľa v spoločnosti** (nedostatočné finančné ohodnotenie, nízky spoločenský status), preto navrhoval, aby sa táto problematika explicitne objavila ako jedna z výziev v tejto téme.

Hlavné pripomienky a návrhy, ktoré zazneli v diskusii k téme **Eliminácia chudoby a sociálna inklúzia**:

Na úvod prebehla krátka diskusia o porozumení pojmu **chudoba**, pričom expert ju pre náš kontext použil definíciu, ktorú používa Eurostat, ako **60% mediánu príjmu v danej/našej spoločnosti**. Jedná sa o relatívnu chudobu v zmysle Európskych politík a o príjmové zarámčovanie chudoby. Sociálne vylúčenie tento koncept dopĺňa o iné ako príjmové formy ohrozenia.

Skupina diskutovala aj o názve tejto témy a zaznel návrh používať slovenské ekvivalenty, v prípadoch, v ktorých existujú a v ktorých to zvýši zrozumiteľnosť. Najviac rezonoval návrh na zmenu názvu na: **Znižovanie chudoby a sociálna inklúzia**.

Zaznela pripomienka, že nielen z analytického dokumentu, ale aj z toho ako sa vedie odborná aj verejná diskusia, **nie je jasné akým typom sociálneho štátu chce Slovensko byť**. Chýba spoločná **vízia** toho, na akom hodnotovom systéme chceme tvoriť sociálnu politiku štátu.

V diskusii v rámci jednej z rozdelených skupín si účastníci vyjasňovali hlavné cieľové skupiny, ktorých sa týka téma *Eliminácia chudoby a sociálna inklúzia* a pomenovali ich ako dve skupiny: 1) **ľudia, ktorí sú ohrození chudobou** a 2) **ľudia, ktorí sú ohrození sociálnym vylúčením**. Tieto dve skupiny nie sú vždy totožné. Pri tejto diskusii tiež zaznelo, že je potrebné vo zvýšenej miere zvažovať potreby **seniorov**, ako jednej zo skupín ohrozených sociálnym vylúčením a predovšetkým žien - senioriek. Zaznelo upozornenie, že na Slovensku je prítomná aj extrémna chudoba u cieľovej skupiny ľudí bez domova.

V súvislosti s hlavným zameraním a vnútornými prioritami tejto témy zaznel názor, že je potrebné sa vo zvýšenej miere venovať **integrácii marginalizovaných Rómskych komunit (MRK)**, najmä mladej populácii Rómov, ktorá sa do budúcnosti môže stať pre spoločnosť významným prínosom pri riešení ostatných problémov udržateľného rozvoja.

Zaznel návrh, že v rámci štvrtej výzvy *“Zabránenie inštitucionálnej diskriminácii chudobných ľudí a stigmatizovaných etnických menšín a zabezpečenie nediskriminačného prístupu k sociálnym a zdravotníckym službám”* by sme mali radšej hovoriť o **dostupnosti verejných služieb** (namiesto zdravotných a sociálnych služieb). Rovnako zaznelo, že je potrebné rozšíriť tento bod o celkový **antidiskriminačný prístup**, prípadne to pozitívne preformulovať na posilnenie **rovnosti príležitostí**. Okrem inštitucionálnej diskriminácie by sme mali zabrániť diskriminácii všetkých skupín ohrozených sociálnou vylúčením resp. všetkých ohrozených skupín.

Pri podrobnom rozoberaní tejto výzvy účastníci pomenovali nezrozumiteľnosť spojenia *“inštitucionálny rámec pre spravodlivé prerozdeľovanie rozdeľovanie zdrojov”*. Účastníci pomenovali, že v tomto kontexte je potrebné v pojme “inštitucionálny rámec” vnímať viac, ako len poskytovanie kompenzačných dávok a príspevkov od štátu. Je potrebné sa zamerať na **prerozdeľovanie finančných prostriedkov medzi verejných a neverejných poskytovateľov** sociálnych (prípadne iných) služieb. Tí, ktorí spĺňajú štandardy kvality sociálnych služieb, by mali mať zabezpečený rovnaký prístup k zdrojom či sú verejným, alebo neverejným, poskytovateľom.

Zaznel návrh, aby sa v tejto téme presadzoval **princíp subsidiarity**, t.j. hľadanie **riešení zdola nahor** a podporovanie iniciatívy na úrovni rodiny, komunity a samosprávy. V rámci diskusie však zaznela otázka, nakoľko sú aktuálne komunity/obce pripravené na **komunitne vedený rozvoj**. Zaznel názor, že samosprávy majú ťažkosti so zabezpečením svojich kompetencií. V tejto súvislosti tiež zaznelo, že analytický materiál dobre zhodnotil súčasnú

situáciu a pomenoval absenciu komunitných služieb, avšak tieto sa neodrazili vo výzvach v téme *Eliminácia chudoby a sociálna inklúzia*.

V rámci diskusie bol pomenovaný návrh pridať do výziev **prevenciu a znižovanie chudoby**, ktorej súčasťou by malo byť zvyšovanie informovanosti a aktivizácia cieľových skupín. Zaznela potreba **aktívne zapájať cieľové skupiny** do hľadania a realizácie riešení v ich situácii.

V diskusii tiež viac krát zaznelo, že v danej prioritě chýba výzva týkajúca sa **bývania**. Na Slovensku absentujú, alebo sú nedostatočne rozvinuté, **podporné nástroje na zabezpečenie primeraného bývania** (nájomné bývanie, príspevok na bývanie, sociálne bývanie). Účastníci túto tému rámcovali aj konceptom práva na bývanie. Upozornili, že hoci v rámci územného plánovania existujú štandardy pre nájomné a sociálne bývanie, tie sa však pri rozvoji miest nedodržiavajú. Túto tému tiež prepojili s témou rozvoja sídel v téme *Udržateľné sídla a krajina v kontexte zmeny klímy*.

Zaznel návrh, aby **bod týkajúci sa prístupu k vode bol presunutý** do témy *Udržateľné sídla a krajina v kontexte zmeny klímy*, hoci bol artikulovaný presah tejto témy s témami *Eliminácie chudoby a sociálnej inklúzie* a *Zdravie kvality života*. Voda je vnímaná ako strategická surovina, viacerí však upozorňovali na neadekvátny prístup k pitnej / nezávadnej vode najmä na východnom Slovensku, v prostredí niektorých priestorovo segregovaných rómskych komunít.

V rámci diskusie tiež zaznelo, že v súčasnosti sa veľa opatrení v sociálnej oblasti realizuje cez (národné) projekty a nie je zabezpečená ich **kontinuita**, t.j. plynulosť a dlhodobosť.

Jeden z účastníkov navrhol, aby sa formulácia **rodinnej politiky** ako jedného zo základných rámcových prístupov stala súčasťou výziev tejto národnej priority, v rovnakom zmysle ako je uvádzané v programe OSN.

V rámci diskusie bolo jednou z účastníčok konštatované, že za jeden z hlavných problémov pri formulovaní ucelených dokumentov týkajúcich sa sociálneho vylúčenia je získavanie relevantných štatistických údajov. Ako príklad bol uvedený Bratislavský kraj, ktorý je síce viac rozvinutý ako iné regióny na Slovensku, no i tak má aj svoje špecifické problémy, na ktoré treba reagovať, žiaľ, nedá sa to podložiť presnými údajmi. V tejto súvislosti bolo poukázané na **sociálno-ekonomické nerovnosti v kraji, pracujúcu chudobu, zamestnanie v nízkoprijímových povolaniach, vysoké náklady na bývanie, či aspekt imigrácie**.

Súčasne bolo spomenuté, že absencia, resp. nekvalita štatistických údajov a presných dát rezonujú opakovane pri takmer každom tematickom stretnutí k návrhu národných priorít Agendy 2030.

V diskusii zaznela aj otázka súvisiaca s vnímaním pojmu "integrácia". Podľa jednej účastníčky by nemalo ísť o splynutie marginalizovanej rómskej komunity s väčšinou obyvateľstva, ale k integrácii sa má podľa nej pristupovať s rešpektom voči rómskej kultúre a schopnosťou reagovať na jej potreby.

Podľa inej účastníčky by sme sa viac zameriť na vzdelávanie rómskej komunity, lebo je to celoslovenský socio-ekonomický problém, nielen problém danej vylúčenej komunity. V danom kontexte padla zmienka aj o aktuálne predkladanom návrhu legislatívnej úpravy povinnej školskej dochádzky už v škôlkach, ktoré by navštevovali aj rómske deti.

Ďalší z diskutujúcich upozornil na **problém začleňovania skupiny mladých dospelých**, ktorí prežili svoje detstvo v **inštitucionálnej výchove** (detské domovy). Tieto inštitúcie ich nedokážu pripraviť na reálny život a preto často končia na okraji spoločnosti. Navrhuje preto (bez presnejšej špecifikácie), aby sa aj táto cieľová skupina ohrozenej (znevýhodnenej) mládeže objavila medzi výzvami v prioritnej téme *Eliminácia chudoby a sociálna inklúzia*.

Účastníci diskusie ako jeden z možných nástrojov znižovania chudoby uvádzali aj príklady podpory zamestnanosti ako prostriedku eliminácie chudoby konkrétne transformáciou vnímania práce - napr. platená práca doma vo forme opatrovania alebo starostlivosti o ďalších členov rodiny, alebo čiastočné úväzky aj pre ľudí s nízkou kvalifikáciou, čo by bolo istým spôsobom aj prepojenie na prioritnú tému č. 1. v podobe riešenia špecifík regiónov a rozvoja lokálnej zamestnanosti. Zmena paradigmy vnímania práce by mala byť podľa jednej z účastníčok kľúčovým nástrojom aj vo vzťahu k očakávanej demografickej zmene a mala by byť reflektovaná prostredníctvom zavádzania nových funkčných verejných politík.

Zápis spracoval: Miroslava Žilinská, Magdaléna Šimková, Karolína Miková, Bohdan Smieška

Miesto a dátum: Bratislava, 12.4.2018

---

[1]dokument [Východiská prípravy národných priorít implementácie Agendy 2030](#)